

Asia C-173/23

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

20.3.2023

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Palma de Mallorca (Espanja)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

10.3.2023

Kantaja:

Eventmedia Soluciones, S. L.

Vastaaja:

Air Europa Líneas Aéreas, S. A. U.

[– –]

[– –] [Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen, asianosaisten ja niiden edustajien tiedot sekä kotipaikat]

VÄLIPÄÄTÖS

PALMA DE MALLORCA, 10.3.2023.

[– –]

KÄSITELTÄVÄN ASIAN TAUSTA

1.- EVENTMEDIA SOLUCIONES, S. L. -niminen liikeyritys esitti yksinkertaistetun menettelyn aloittamista AIR EUROPA LÍNEAS AÉREAS, S. A. U. -nimistä liikeyritystä vastaan koskevan vaatimuksen, joka riitautettiin määräajassa ja muutovaatimusten mukaisesti.

[– –] [Sisäisiä prosessuaalisia kysymyksiä]

2.- Asianosaisille ja valtion etua valvovalle oikeusviranomaiselle (Ministerio Fiscal) myönnettiin 15.11.2022 tehdyllä päätöksellä [– –] suullinen käsittely, jotta

nämä voisivat esiin tulleen unionin oikeuden tulkintaa koskevan epävarmuuden osalta ottaa kantaa siihen, onko tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen esittäminen Euroopan unionin tuomioistuimelle asianmukaista ja miten laaja tämä kysymys siinä tapauksessa olisi.

3.- Mikäli kohtuuttomien ehtojen valvominen viran puolesta olisi ennakkoratkaisukysymyksiin saatavan vastauksen perusteella asianmukaista, tästä ilmoitetaan asianosaisille, jotta nämä voivat esittää tästä näkemyksensä Euroopan unionin tuomioistuimen (jäljempänä unionin tuomioistuin) oikeuskäytännössä edellytetyllä tavalla.

OIKEUDELLISET PERUSTELUT

1.- *Pääasian kohde ja merkitykselliset tosiseikat.*

1. Kantaja on esittänyt vaatimuksen AIR EUROPA LÍNEAS AÉREAS, S. A. U. -nimiselle lentoyhtiölle. Vaatimuksen kohteena on 766 euron korvaus vahingoista, joiden väitetään aiheutuneen matkatavaran ilmakuljetuksen viivästyksestä, ja se esitettiin eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Montrealissa 28.5.1999 tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Montrealin yleissopimus) 19 artiklan nojalla.

2. Kantaja esittää vaatimuksensa saatavan luovutuksensaajana. Se esittää vaatimuksensa liitteenä luovutus sopimuksen, jonka se on tehnyt sellaisen matkustajan kanssa, jolle aiheutui seurauksia siitä, että matkatavaran saapuminen viivästyi Madridista Cancúniin (Meksiko) matkalla olleen lennon UX63 yhteydessä.

3. Vastaajana oleva lentoyhtiö kiistää kanteen ja vastustaa vaatimusta. Se ei kiistä sitä, että matkatavaran saapuminen on tosiasiallisesti myöhästynyt, vaan myöhästymisen keston, joten tässä yhteydessä toteutuu tilanne, joka johtaisi Montrealin yleissopimuksen 19 artiklassa vahvistettuun vastuuseen matkatavaran kuljetuksen viivästyksestä.

Asiassa kyseenalaistetaan aktiivilegitimaatio sillä perusteella, että saatavaa ei ole luovutettu oikeudellisesti pätevällä tavalla, koska luovuttaminen on vastoin yleisten kuljetusehtojen 15.1 ehtoon sisältyvää kieltoa, jonka mukaan matkustajalle kuuluvat oikeudet eivät ole luovutettavissa.

4. Tuomioistuin esitti istunnossa osapuolille [– –], että se oli tulkinnassaan epävarma siitä, oliko Euroopan unionin oikeuden soveltaminen asianmukaista. Konkreettisesti tämä epävarmuus koski sitä, miten laajasti tuomioistuinten pitää valvoa viran puolesta kohtuuttomia ehtoja kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13/ETY ja unionin tuomioistuimen asiaa koskevan oikeuskäytännön mukaisesti nyt käsiteltävän kaltaisessa asiassa, jossa kanteen nostava luovutuksensaaja ei ole oikeudenkäynnissä kuluttajan asemassa.

5. Lentoyhtiö AIR EUROPA puolsi osittain ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä.

Se piti ennakkoratkaisupyynnön esittämistä epäasianmukaisena siltä osin kuin kyseessä on matkustajalle Montrealin yleissopimuksen nojalla kuuluvien oikeuksien sopimusperusteisuus. Se väitti, että unionin tuomioistuin on jo ratkaissut tämän kysymyksen 17.2.2016 antamallaan tuomiolla (asia C-429/14). Tästä syystä sen mielestä ei ole olemassa tulkintaepävarmuutta, jonka vuoksi ennakkoratkaisukysymyksen esittäminen olisi perusteltua.

Tuomioistuin katsoo lentoyhtiön esittämien väitteiden perusteella, että ennakkoratkaisupyynnön esittäminen unionin tuomioistuimelle ei ole tältä osin tarpeen.

Intressi sen ratkaisemiseen, perustuuko rahdinkuljettajan vastuu matkatavaran saapumisen viivästyksestä Montrealin yleissopimuksen 19 artiklassa vahvistetun järjestelyn mukaisesti sopimukseen, liittyy yleisten kuljetusehtojen 15.1 ehtoon sisältyvään kieltoon, joka koskee matkustajalle kuljetussopimuksen nojalla kuuluvien oikeuksien luovuttamista.

Kyseinen tuomioistuin on edelleen epävarma asetuksen N:o 261/2004 7 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa, säädetystä oikeudesta korvaukseen. Korvaus perustuu objektiiviseen vastuuseen eli jo pelkästään ”vaikeuksiin” ja ”haittoihin”, joita aiheutuu lennolle pääsyn epäämisestä, lennon peruuttamisesta tai pitkäaikaisesta viivästyisestä. Tämä sopii ja on sovitettavissa yhteen minkä tahansa muun lisäkorvauksen kanssa (asetuksen N:o 261/2004 12 artikla). Kyseessä on lentoliikenteen harjoittajan objektiivinen vastuu kuljetussopimuksen täyttämättä jättämisestä, kuitenkin niin, että tämä ei ole velvollinen maksamaan korvausta, ”jos se pystyy osoittamaan”, että peruutus, lennolle pääsyn epääminen tai pitkäaikainen viivästyminen ”johtuu poikkeuksellisista olosuhteista, joita ei olisi voitu välttää, vaikka kaikki kohtuudella edellytettävät toimenpiteet olisi toteutettu” (asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 3 kohta).

Matkatavaroiden kuljetuksen viivästy mistapausten varalta 19 artiklassa säädetty vastuu on kuitenkin – vaikka Montrealin yleissopimuksen 39 ja 40 artiklassa määrätään, että yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan myös tosiasialliseen rahdinkuljettajaan – epäilyksettä sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta, koska se perustuu kuljetussopimuksen täyttämättä jättämiseen. Montrealin yleissopimuksen 17 artiklan 3 kappaleen mukaan matkustajalla on oikeus ”saattaa rahdinkuljettajaa vastaan voimaan kuljetussopimuksesta johtuvat oikeudet”, vaikka, kuten 29 artiklan 1 kappaleessa vahvistetaan, kanteita voidaan nostaa ainoastaan Montrealin yleissopimuksessa määrättyjen ehtojen ja korvausvastuun rajojen mukaisesti.

Näin ollen riippumatta siitä, että kun Montrealin yleissopimuksen 29 artiklassa määrätään yleissopimuksen mukaisten korvausvaatimusten perustasta, siinäkin

selvennetään, että tämä ei vaikuta siihen, ”kenellä on oikeus nostaa kanne ja mikä kunkin oikeuden sisältö on”, tuomioistuin katsoo, toisin kuin asetuksen N:o 261/2004 7 artiklassa säädetyn korvausta koskevan oikeuden osalta, että kanne, jota tarkoitetaan Montrealin yleissopimuksen 19 artiklassa niiden tapausten osalta, joissa matkatavaran kuljetus on viivästynyt, perustuu kuljetussopimuksen täyttämättä jättämiseen. Näin ollen kuljetussopimuksen yleisiin ehtoihin sisältyvässä 15 ehdossa mainittu luovutuskielto vaikuttaa korvaussaatavan luovutukseen.

Koska on katsottava, että tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joiden vuoksi sopimusehtoa on pidettävä kohtuuttomana, täytyisivät kuluttajamatkustajan osalta, unionin oikeuden tulkintaan liittyvä epävarmuus rajoittuu tästä syystä vain seikkoihin, jotka koskevat kohtuuttomien ehtojen viran puolesta tapahtuvan valvonnan ulottuvuutta.

Vastaajana oleva lentoyhtiö AIR EUROPA vetoaa tämän kysymyksen osalta Espanjan lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöön sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja esittää, että olisi epäasianmukaista valvoa kohtuuttomia ehtoja viran puolesta kuluttajan ja käyttäjien suojelemiseksi. Se katsoi tiivistetysti viran puolesta harjoitettavan valvonnan edellyttävän, että kuluttaja on asianosaisena oikeudenkäynnissä. Nyt käsiteltävässä asiassa vaatimuksen esittää oikeuden luovutuksensaaja, joka ei saa saatavan luovutuksen myötä kuluttajamatkustajan asemaa. Lentoyhtiö korostaa, että kyseessä ei ole sopimuksen luovutus vaan saatavan luovutus, joka on vastoin yleisten sopimusehtojen 15.1 ehtoon sisältyvää luovutuskieltoa.

6. Valtion etua valvova oikeusviranomainen (Ministerio Fiscal) esitti näkemyksensä lausunnossaan.

Se piti ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä epäasianmukaisena, koska se katsoi, että oli olemassa tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joiden perusteella ehtoa oli pidettävä kohtuuttomana, ja että tuomioistuimen pitäisi näin ollen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti valvoa viran puolesta ehtoa, jolla kielletään matkustajan oikeuksien luovuttaminen, ja korjata kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välinen epätasapaino.

Tämä näkemys on ristiriidassa saman tuomioistuimen yksinkertaistetussa menettelyssä nro 564/22 tekemän sellaisen välipäätöksen kanssa, jonka perusteella unionin tuomioistuimelle esitettiin ennakkoratkaisupyyntö (asia C-11/23), joka on tällä hetkellä tutkittavaksi ottamista koskevassa käsittelyssä.

Ministerio Fiscal piti ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä kyseisessä tapauksessa epäasianmukaisena, koska se katsoi, että ehtoa ei voitu valvoa viran puolesta sen vuoksi, että saatavan luovuttanut kuluttaja ei ollut asianosaisena oikeudenkäynnissä. Se katsoi, että koska luovutuksensaaja on lentoliikenteeseen liittyviin vaatimuksiin erikoistunut yhtiö, se ei ole kuluttaja tai käyttäjä. Se vetosi näkemyksensä tueksi Espanjan Tribunal Supremon (ylin tuomioistuin)

ensimmäisen jaoston 30.5.2018 antamaan määräykseen (nro 47/18), jossa katsottiin, että saatavan luovutuksen yhteydessä ei siirry kuluttajan asemaa siten, että olisi saatavaan sidoksissa, joten luovutuksensaaja ei ollut lain nojalla kuluttajien ja käyttäjien suojelusta annetun yleisen lain konsolidoidun toisinnon hyväksymisestä 16.11.2007 annetun kuninkaan asetuksen nro 1/2007 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuluttaja.

2.- Asian kannalta merkitykselliset oikeussäännöt.

1. Taatakseen kuluttajien ja käyttäjien suojan, johon pyritään kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/13/ETY, ja tulkitessaan yhdenmukaisesti sen 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa unionin tuomioistuin katsoo, että kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan aktiivisilla toimenpiteillä (tuomio 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, 48 kohta, ja tuomio 17.5.2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, 28 kohta). Näin ollen kansallisella tuomioistuimella on, jos sillä on käytössään tämän edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat, velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus (tuomio 20.9.2018, OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, 87 kohta).

Unionin tuomioistuin on täsmentänyt oikeuskäytäntöään ilmoittamalla kansalliselle tuomioistuimelle, milloin ja millä edellytyksillä sen on harjoitettava valvontaa:

- Valvonta koskee vain sopimusehtoja, joiden kohtuuttomuus voidaan määrittää kansallisen tuomioistuimen käytettävissä olevaan asiakirja-aineistoon sisältyvien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella (tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, 46 ja 47 kohta)
- Viran puolesta harjoitettavan valvonnan yhteydessä on noudatettava dispositiivisuuden periaatetta ja määräämisperiaatetta, ja siinä on rajoitettava ehtoihin, jotka on riitautettu oikeudenkäynnissä tai jotka ovat sidoksissa riidan kohteeseen, sen mukaisesti kuin asianosaiset ovat sen määritelleet.
- Kansallisen tuomioistuimen on ryhdyttävä viran puolesta selvittämistoimiin, sikäli kuin aineistosta jo ilmi käyvien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella voidaan ajatella olevan perusteltua syytä epäillä kyseisiä ehtoja kohtuuttomiksi (tuomio 11.3.2020, Györgyné Lintner v. UniCredit Bank Hungary Zrt, C-511/17, EU:C:2020:188, 38 kohta).
- Siinä tapauksessa, että kansallinen tuomioistuin toteaa viran puolesta suorittamansa arvioinnin päätteeksi, että kyseinen ehto on kohtuuton, ”sen on pääsääntöisesti ilmoitettava tästä asianosaisille ja kehoitettava niitä keskustelemaan tästä kontradiktorisesti kansallisissa menettelysäännöissä määrätyllä tavalla” (ks. vastaavasti tuomio 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-

- 472/11, EU:C:2013:88, 31 ja 32 kohta; tuomio 7.11.2019, Profi Credit Polska, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, 70 kohta ja tuomio 11.3.2020, Györgyné Lintner v. UniCredit Bank Hungary Zrt, C-511/17, EU:C:2020:188, 42 kohta).
- Se, että kansallinen tuomioistuin ryhtyy aktiivisiin toimenpiteisiin, edellyttää, että jokin sopimuspuolista on aiemmin saattanut asian vireille kansallisissa tuomioistuimissa (ks. vastaavasti 1.10.2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, 63 kohta).
  - Kansallisen tuomioistuimen ei tarvitse direktiivin 93/13 nojalla olla soveltamatta kyseessä olevaa sopimusehtoa, ellei kuluttaja ole sen jälkeen, kun tuomioistuin on kuluttajalle tästä ilmoittanut, halunnut vedota sopimusehdon kohtuuttomuuteen ja sitomattomuuteen (tuomio 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, 33 kohta).

3.- Välipäätöksen perustelut.

1. Lentoyhtiö väittää, että luovutuksensaajalla ei ole aktiivilegitimaatiota, koska luovutus on yleisten sopimusehtojen 15.1 ehdon vastaisuuden vuoksi pätemätön ja tehoton.

Ehdon sanamuoto on seuraava:

”AIR EUROPAn ja minkä tahansa liikenteenharjoittajan vastuu määräytyy 1 §:n mukaisesti lipun kirjoittaneen liikenteenharjoittajan kuljetusehtojen perusteella, ellei toisin määrätä. Matkustajalle kuuluvat oikeudet ovat täysin henkilökohtaisia, eivätkä ne ole luovutettavissa.”

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tutkii ensin lentoyhtiön yleisiin sopimusehtoihin sisältyvän 15.1 ehdon ja katsoo tämän jälkeen, että sillä on käytettävissään riittävät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotta se kykenee valvomaan ehdon sisältöä ja toteamaan sen kohtuuttomaksi kontradiktorisen menettelyn perusteella.

Ehdosta ei neuvoteltu erikseen, vaan se on vahvistettu yleisesti sopimuksia varten. Vaikuttaa lisäksi lojaliteettiperiaatteen vastaisesti siltä, että siitä koituu kuluttajan ja käyttäjän vahingoksi merkittävää kuljetussopimuksesta johtuvien sopimuspuolten oikeuksien ja velvoitteiden epätasapainoa. Kuluttajan ja käyttäjän siviililain 1112 §:ssä (kuluttajien ja käyttäjien suojelusta annetun yleisen lain ja muiden täydentävien lakien konsolidoidun toisinnon hyväksymisestä 16.11.2007 annetun kuninkaan asetuksen nro 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) 82 §:n 1 momentti ja 86 §:n 7 momentti) tarkoitettua oikeutta luovuttaa oikeutensa rajoitetaan täysin perusteluitta.

Viran puolesta suoritettava valvonta olisi puolestaan määräämisperiaatteen ja dispositiivisuuden periaatteen mukaista, ja se ulottuisi koskemaan myös sellaista riidan kohteeseen liittyvää ehtoa, jota ei ole riitautettu. Se on tarpeen, koska luovutuksensaajan aktiivilegitimaatio kyseenalaistetaan kyseisen ehdon vaikutuksesta.

Oikeudenkäyntiä ei ole kuitenkaan pannut vireille kuluttaja vaan saatavan luovutuksensaaja, joka ei ole kuluttaja. Näin ollen sen lisäksi, että on hankalaa ottaa huomioon vaatimusta, joka ilmenee 1.10.2015 annetun tuomion ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, 63 kohdasta ja jonka mukaan jonkin sopimuspuolista olisi pitänyt aiemmin saattaa asia vireille, ei voitaisi myöskään ottaa huomioon kuluttajan tahtoa ilmoittamalla hänelle asiasta ja hankkimalla tästä hänen mielipiteensä sen selvittämiseksi, vetoaako hän ehdon kohtuuttomuuteen ja sitomattomuuteen (unionin tuomioistuimen tuomio 4.6.2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, 33 kohta).

Koska nyt käsiteltävässä asiassa on esitetty korvausvaatimus vahingosta, joka on aiheutunut Montrealin yleissopimuksen 19 artiklassa tarkoitettusta matkatavaran kuljetuksen viivästymisestä, ja lentoyhtiö on kyseenalaistanut saatavan luovutuksensaajan aktiivilegitimaation sillä perusteella, että luovutus on kielletty kuljetussopimuksessa, tuomioistuin katsoo, että tämän ennakkoratkaisukysymyksen esittäminen unionin tuomioistuimelle on välttämätöntä. Sillä pyritään selvittämään tietyt unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön liittyviä seikkoja, jotka koskevat direktiivin 93/12/ETY 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa, kun kyseessä on kuluttajien ja käyttäjien kanssa tehtyjen sopimusten kohtuuttomien ehtojen valvonta viran puolesta.

Nämä perustelut puoltavat seuraavien ennakkoratkaisukysymysten esittämistä unionin tuomioistuimelle, jotta voidaan taata unionin oikeuden yhtenäinen tulkinta ja soveltaminen.

MÄÄRÄYSOSA

Edellä esitetyn perusteella Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1) Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, joka tutkii korvausvaatimuksen, joka koskee Montrealin yleissopimuksen 19 artiklassa tarkoitettua matkatavaran kuljetuksen viivästymisestä aiheutuneita vahinkoja, on valvottava viran puolesta kuljetussopimukseen sisällytetyn ehdon, jossa ei sallita matkustajan luovuttavan oikeuksiaan, mahdollista kohtuuttomuutta, jos kanteen nostaa luovutuksensaaja, joka ei luovuttajasta poiketen ole kuluttaja eikä käyttäjä?

2) Mikäli on asianmukaista harjoittaa valvontaa viran puolesta, voidaanko velvollisuutta ilmoittaa kuluttajalle ja selvittää, vetoaako hän ehdon

kohtuuttomuuteen vai hyväksyykö hän sen, jättää noudattamatta, kun otetaan huomioon se, että kuluttaja on konkludenttisella toimella luovuttanut saatavansa vastoin mahdollisesti kohtuutonta ehtoa, jossa ei sallita saatavan luovuttamista?

[– –] [Huomautus unionin tuomioistuimelle siitä, että nämä kysymykset ja asiassa C-11/23 esitetyt ennakkoratkaisukysymykset 3 ja 4 ovat hyvin samankaltaisia. Kyseisessä asiassa ne esitettiin toissijaisesti, tässä ne esitetään ensisijaisesti]

Asian käsittelyä lykätään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa ennakkoratkaisupyynnöstä.

[– –]

[– –] [Prosessuaaliset loppusäännökset ja allekirjoitus]

TYÖASIAKIRJA